

Een andere kijk op diversiteit
5 december 2012
VLOR, Brussel

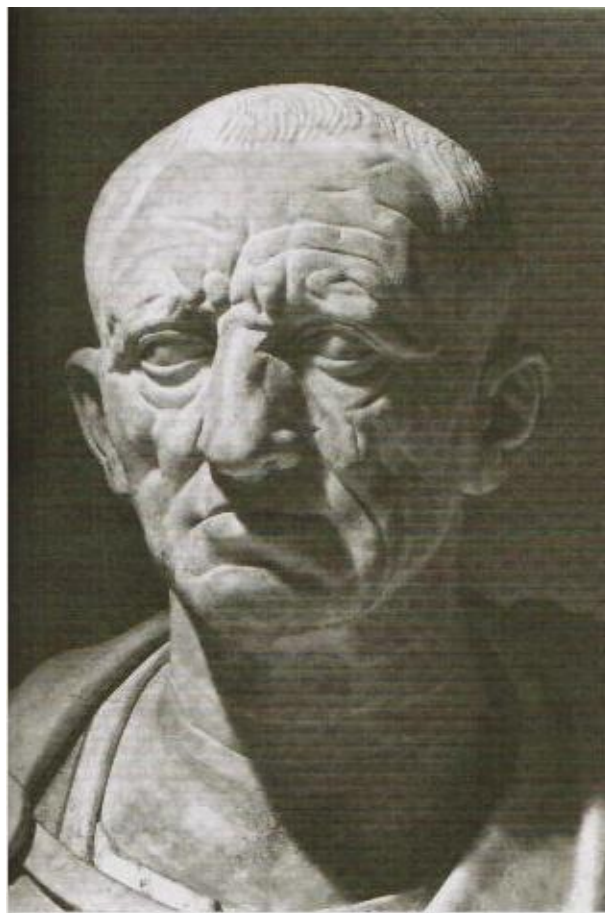
Waarom diversiteit tot de kern van onderwijs behoort

Piet Van Avermaet

Structuur

- ☐ Inleiding
- ☐ Reflecties op vorige presentaties
  - Stroomopwaarts (factoren van succes)
  - Wat we zelf doen ... (segregatie)
  - Wie is bang voor meertaligheid?
- ☐ Een referentiekader voor diversiteit in onderwijs

Ceterum censeo Carthaginem esse delendam

Stroomopwaarts factoren van succes

☐ Antrop:

- Drop out: probleem wordt bij leerlingen en hun omgeving gelegd. Push out
- ‘School agents as gate keepers’
  - ‘we have succeeded in spite of school’
- ‘Curriculum does not address life experiences of large group of children’
- Religie als sociaal kapitaal: ‘Own community uphold them’. Maar dit lidmaatschap van eigen gemeenschap heeft geen legitimiteit op school
  - Motivation comes from outside
- Bevestiging oprit 14 onderzoek

Stroomopwaarts factoren van succes

Antrop:

- Kracht van moeders
- Marginalisatie als motivatie
- School als trauma
- ‘school will be passed by’
- Rol van leerkrachten:
  - ‘allies of students’
  - Sterke diaspora identiteit

Stroomopwaarts factoren van succes

Reflecties Kavadias:

- Herinnering grote SES kloof (in 2009 verklaart SES meer dan in 2000)
- Getalenteerde immigrantenjongeren moeten meer hordes nemen
- Kansen hoger bij ‘caring mothers’: ontslaat dat scholen van hun verantwoordelijkheid
- ‘Social networks’: maar sommige sociale netwerken hebben meer legitimiteit dan andere
- Werkt marginalisatie altijd motiverend

Stroomopwaarts

factoren van succes

- ☐ Antrop: policy recommendations:
  - Dialogue with stakeholders
  - Raise consciousness (power of stereotypes)
  - Teacher education
  - Professional development; teacher as intellectual
  - Not lowering expectations
  - Empowering students

Wat we zelf doen ...

Segregatie

- ❏ Lucerna college (Özkan Cetin)
  - Waarom een eigen school?
    - Gekende cijfers en analyses
    - Moeten we het dan zelf in handen nemen?
  - Sterke ondersteuning: outputgericht
    - Zorg, leerlingbegeleiding, ouderbegeleiding, cultuur en kunst, burgerzin,
    - ...
  - Pedagogisch beleid
    - Sterke begeleiding beginnende leerkrachten
    - Taalbeleid: alleen Nederlands (met twijfels)
  - Goede doorstroomcijfers

Wat we zelf doen ...

Segregatie

Reflecties inspectie

- Vrijheid, gelijkheid, diversiteit (toename niet-turkse leerlingen)
- Sterke punten:
  - Beleidsvoerend vermogen
  - Engagement
  - Nastreven van VOETen
  - Zorgcultuur
  - Logistieke ondersteuning
- Werkpunten:
  - Motivering B/C attestering
  - Taakbelasting en begeleiding leraren
  - Taalvaardigheid is zorg in Brusselse afdeling

Wat we zelf doen ...

Segregatie

ISBO (Yusuf Altuntas)

- Ook onvrede over slaagkansen
- Identiteit en kwaliteit gaan samen
- Bewuste keuze van ouders
- Scherpe discussie in Nederland
- Angst voor toenemende segregatie
- Goede doorstroomcijfers

Wat we zelf doen ...

Segregatie

Reflecties Anja Vink

- IO gefinancierd door overheid (artikel 23 NL grondwet)
- IO lokaal vaak tegengewerkt
- Blijft nu nog voor veel discussie zorgen: angst voor gesegregeerde samenleving
- In IO scholen ook kwaliteitsverschillen
- Bevestigt bewuste keuze van ouders: positief

Wat we zelf doen ...

Segregatie

OaSES onderzoek:

- Concentratiebuurten zijn op zich geen probleem
- “Sociale mix als hefboom voor stedelijke emancipatie voor achtergestelde groepen blijkt niet echt te werken”.
- Sociale netwerken ontstaan niet vanzelf
- Stijgende woonprijzen leiden tot ‘push-out’
- Zij pleiten voor kijken naar sociale stijging:
  - ‘probleemwijken’ als transitiezones; kijken naar hun transitiefunctie
  - Ook onderwijs in die buurten zo benaderen

Wat we zelf doen ...

Segregatie

Ander onderzoek

Cognitieve effecten

☐ SES-compositie

– Internationaal

- Amerikaanse studie: SES-compositie heeft geen impact na controle voor schoolbeleid en schoolpraktijken (Rumberger & Palardy, 2005)
- MAAR, individuele SES-achtergrond heeft meestal meer invloed!

Cognitieve effecten (leerprestaties)

- Sinba-onderzoek: 68 basisscholen, 2.845 leerlingen (10-12 jaar) (Agirdag, Van Houtte, & Van Avermaet, 2011)
  - SES-compositie effect op wiskundescores, dus meer kansrijke leerlingen op school heeft een *uplifting* effect voor kansarme leerlingen
  - verklaring: in lagere-SES scholen heerst groter gevoel van zinloosheid bij de leerlingen ('mensen als wij zullen het nooit goed doen op school zelfs als we hard proberen') + cultuur van zinloosheid op schoolniveau ('onze leerlingen mislukken toch')

Cognitieve effecten (leerprestaties)

☐ Etnische compositie

– Internationaal

- minder eensgezindheid: verdeelde resultaten (Schofield, 2006)
- recente meta-analyse etnisch-peer effect: geringe invloed, zeker voor 'immigranten' (van Ewijk & Sleegers, 2010b)

– Vlaanderen

- Sinba-onderzoek: geen significant etnisch schooleffect voor wiskunde (Agirdag et al., 2011)

Niet-cognitieve effecten (sociaal en psychologisch)

☐ Internationaal

- Onderzoek naar uitkomsten van etnische diversiteit op bevooroordeelde attitudes: tegenstrijdige resultaten
  - Amerikaans onderzoek iets positiever (Mickelson, 2008; Orfield, Frankenberg, & Garces, 2008)
  - Meta-analyse (515 studies): intergroepscontact vermindert vooroordelen (Pettigrew & Tropp, 2006)
  - Duits onderzoek: interetnische vriendschappen -> minder vooroordelen en stereotypen (Reinders, 2011)
  - Nederlands onderzoek naar contacten en attitudes van leerlingen jegens outgroup in spontaan gemengde scholen: weinig reden tot optimisme (Bakker, Denessen, Pelzer, Veneman, & Lageweg, 2007; Verkuyten & Thijs, 2002)

Niet-cognitieve effecten (sociaal en psychologisch)

☐ Vlaanderen

- Studie in 85 secundaire scholen (Van Houtte & Stevens, 2009)
  - verband tussen schoolcompositie en (1) interetnische vriendschappen, (2) sociale participatie (buitenschoolse activiteiten), (3) 'sense of belonging'?
  - allochtone leerlingen hebben algemeen meer interetnische vriendschappen (meer kansen op contact)
  - verschil in effect tussen allochtone en autochtone leerlingen:
    - hoger aandeel immigrantenleerlingen: autochtone leerlingen hebben meer allochtone vrienden
    - allochtone leerlingen: geen verband tussen etnische schoolcompositie en interetnische vriendschappen
    - maar wel verband tussen SES-context en interetnische vriendschappen: migranten met lage SES in lage SES-scholen hebben minder autochtone vrienden
  - 'sense of belonging': geen verband met etnische schoolcompositie voor zowel autochtone als allochtone leerlingen

Niet-cognitieve effecten (sociaal en psychologisch)

- Sinba-onderzoek (68 basisscholen)
  - relatie tussen etnische schoolcompositie en pesten (Agirdag et al., 2010a)
    - autochtone leerlingen worden niet vaker gepest in concentratiescholen + hogere zelfwaardering (dominante groep in de samenleving)
    - allochtone leerlingen worden minder vaak gepest in concentratiescholen; risico op pesten in scholen met weinig migranten is hoger, maar dit is niet automatisch zo, is mee afhankelijk van interetnisch schoolklimaat (conflicten)

Segregatie: tot slot

- ❑ Desegregatie leidt niet per definitie tot betere schoolprestaties
- ❑ Desegregatie leidt niet per definitie tot beter welbevinden
- ❑ Desegregatie leidt niet per definitie tot meer integratie (rol van interetnische vriendschappen)
- ❑ Je zal er altijd moeten in investeren (ongeacht samenstelling)
- ❑ Verder inzetten op vrijwillige desegregatie
- ❑ Desegregatie koppelen aan schoolbeleid
- ❑ Aanwezige diversiteit valoriseren!

Wie is bang voor meertaligheid?

SESB (Schumacher)

- Geïntegreerd tweetalig onderwijs
  - 50% thuistaal en 50% Duits: beide als instructietaal
  - Derde taal (onderwijstaal) vanaf 5de jaar BaO
- Veel aandacht voor ICO competenties
- Sterke school-ouder samenwerking: wederzijdse hoge verwachtingen
- Hoge kost:
  - Veel taalleerkrachten
  - Kleine klassen

Wie is bang voor meertaligheid?

☐ Meertaligheid als troef (Auger)

- MT is een feit
- Paradox rond MT: probleem versus voordeel
- Bang voor MT:
  - Geen bron voor leren
  - Isolement in T1
  - Geen integratie
- Leraren voelen zich niet opgeleid; angst voor controleverlies

Wie is bang voor meertaligheid?

- ❏ Empirische evidentie voor MT:
  - Cummins' afhankelijkheidshypothese
  - Lambert: additieve tweetaligheid
- ❏ Didactische consequenties:
  - Taal niet gedeconstrueerd, als afzonderlijke elementen aanleren. Zo werkt taalleren niet. Is één unieke competentie.
  - Gemeenschappelijke kenmerken en verschillen tussen zoeken: reflexief taalonderwijs

Wie is bang voor meertaligheid?

- ❑ We meten teveel klassieke TV en te weinig begrip
- ❑ Leerlingen actiever in het leerproces
- ❑ Meer interactie, co-actie
- ❑ Weinig pull-out momenten
- ❑ Leerkrachten:
  - Bewustwording dat leerlingen taal hebben waar kan worden van vertrokken
  - Nieuwe rol: mediator tussen leerling en doel
- ❑ Is geen methode: moet in hele klas en school doorweven zijn

Leerkrachtensurvey SO

- 📄 Oprit 14 – enkele **kwantitatieve bevindingen** uit de leerkrachtensurvey
  - Online bevraging bij leerkrachten in secundaire scholen in Gent, Genk en Antwerpen (periode maart – juni 2011)
  - ... scholen en ...
  - Vragen over omgaan met diversiteit, meertaligheid, burgerschapscompetenties, eigen handelen in klas, vertrouwen in de leerlingen.

Stelling	% akk. en voll. akk.
1. Anderstalige leerlingen zouden op school geen vreemde taal mogen spreken	77.3%
2. De belangrijkste reden van de schoolachterstand van anderstalige leerlingen is hun gebrekkige kennis van het Nederlands	78.2%
3. De schoolbibliotheek (klasbibliotheek, mediatheek) dient ook boeken te bevatten in de moedertaal van de leerlingen	12.8%
4. Anderstalige leerlingen moeten op school ook de mogelijkheid krijgen hun moedertaal te leren	6.8%
5. Door op school ook de eigen moedertaal te spreken, leren anderstalige leerlingen onvoldoende Nederlands	72.1%
6. Anderstalige leerlingen moeten ook reguliere vakken aangeboden krijgen in hun moedertaal	3.2%
7. Het is belangrijker dat anderstalige leerlingen goed Nederlands leren dan de kennis van de eigen moedertaal te behouden	44.7%
8. Het is in het belang van de anderstalige leerlingen als er straffen worden toegekend voor het spreken van de moedertaal op school	29.1%

Oprit 14 - schoolluik

- ☐ *“Nochtans bij ons zijn we aan het werken aan een taalproject, dus er hangen nu slogans uit in de gangen van ‘hier spreekt men Nederlands’. Ik persoonlijk werk daar al jaren mee, ik doe da op een ludieke manier, zij moeten dus twintig cent betalen als zij dus geen Nederlands praten, als ze dus Turks, euuuh Marokkaans praten, racistisch taalgebruik of denigrerend moeten zijn betalen. Ik vraag hun op voorhand, ga je daar mee akkoord, maar zo kan je ze op een speelse manier in de klas stimuleren om toch Nederlands te praten en dan steken we dat in een envelopke en daarna gaan ze daar kebab mee gaan eten over de middagpauze als dat voldoende is. Ik vind dat ge dan terug naar hun eigenheid gaat met kebab, Belgen moeten een frietje halen.” (Leerkracht – Genk)*

Thuis taalproject Gent

☐ 'Ontwikkelen van schoolse vaardigheden via thuis taal '
= 'thuis taalproject'

☐ **Doelstelling A** (vier projectscholen en kinderopvang)

- Stimulering positieve attitude t.a.v. meertaligheid: erkennen en waarderen van alle talen op school
- Benutten van de thuis taal als hefboom voor het leerproces
- Verwachting: hoger welbevinden, niet nadelig voor NL

☐ **Doelstelling B** (twee projectscholen)

- Aanvankelijk lezen en schrijven van Turkse kinderen in de meer ontwikkelde thuis taal (betekenisvolle context)
- Aanvang lagere school
- Verwachting: betere taalvaardigheid in het Turks en het NL

Doelstelling A: effecten op leerlingen

Welbevinden en betrokkenheid

- Zelfvertrouwen: positief effect
- Andere psychosociale vaardigheden: geen effect
- Betrokkenheid in gewone klas: geen effect
- Leerkrachten: algemeen positief effect op welbevinden

Meerwaarde op sociaal-emotioneel vlak

‘Sociaal-emotioneel is het project zeer goed voor de kinderen. Het feit dat ze het nu in hun thuistaal mogen zeggen als ze iets niet begrijpen.’ (leerkracht K3)

‘Of ze zich beter voelen in de klas? Ik denk dat wel. Ah ja, ze kunnen hun eigen een beetje zijn. Er zit zo niet iemand achter u te kijken. (...) Die tik op hun schouder is weg.’

(leerkracht L1)

Doelstelling A: effecten op leerlingen

Nederlandse taalvaardigheid

- NL: geen negatief effect op de prestaties
- Leerkrachten: geen positief effect, in KO iets positiever

Voorzichtig positief met blijvende zorgen

‘Op het vlak van taal, daar ben ik niet helemaal zeker van maar op sociaal-emotioneel vlak zijn ze veel sterker. Ze durven veel meer. Ze durven nu ook gelijk fouten maken. Als ze een fout maken, bah ja, dan is dat zo. Ik probeer correct te herhalen maar het is niet van ge zijt fout. Vroeger was dat zo met dat ding van ‘zwijg.’ (leerkracht K2-K3)

‘Goh, ik denk wel dat ze zich zelfzekerder voelen, meer op hun gemak. Maar of effectief hun Nederlands daardoor gaat verbeteren, dat weet ik niet. Daar heb ik eigenlijk mijn twijfels over.’ (leerkracht L2)

Doelstelling A: impact op leerkrachten

Handelen van leerkracht

- Matig positief effect; projectscholen scoren hoger dan controlescholen op meertalige klaspraktijk

‘Meer talen opent een waaier aan activiteiten die je erbij krijgt, je kan meer doen. Ik gebruik thuistalen meer bewust en ben constant op zoek naar materialen in andere talen.’

o.a.

- Toelaten thuistaal in informele situaties: algemeen
- Spontane interacties in de thuistaal: leerkrachten KO spelen daar meer op in dan leerkrachten LO
- Talensensibilisering: occasioneel
- Functionele ondersteuning: peer-tutoring

Doelstelling A: verandering bij leerkrachten

Opvattingen over meertaligheid en attitudes t.o.v. thuistalen

➤ Matig positief effect; projectscholen scoren hoger dan controlescholen qua meertalige attitudes.

Positieve basishouding (bewustzijn, waardering ...) in KO

Groter bewustzijn van taaldiversiteit in LO

Doelstelling B: effecten op leerlingen

Taalvaardigheid in het Turks en het NL

Kwantitatief (eindmeting schriftelijk taalbegrip)

- Turks: geen effect
- NL: geen effect
- Positieve samenhang Turks – NL

Kwalitatief

- Turkse alfa-leerkrachten: positief effect
- Reguliere (direct betrokken) leerkrachten: geen duidelijk effect, gemengde reacties

Doelstelling B: effecten op leerlingen

Welbevinden en betrokkenheid

- Geen effecten in de gewone klas
- Hogere betrokkenheid in Turkse alfa-klas (dan gewone klas)
- Hoger welbevinden in Turkse alfa-klas (dan gewone klas)

Meer motivatie, enthousiasme, zelfvertrouwen volgens Turkse alfa-leerkrachten en reguliere leerkrachten die met hen samenwerken.

‘Vroeger zag je bij sommige kinderen geen interesse voor het lezen. Nu zijn ze allemaal geïnteresseerd. Ze willen lezen. (...) De motivatie is veel groter. Ik vind het prachtig te zien hoe kinderen zo open gebloeid zijn door eerst te lezen in het Turks. Echt waar.’
(twee leerkrachten L1)

Een referentiekader diversiteit

Een referentiekader diversiteit

Ons fundamenteel denken over diversiteit en onderwijs ontkent diversiteit als uitgangspunt.

We erkennen diversiteit , maar blijven het moeilijk vinden om het als de norm in onderwijs te beschouwen.

We erkennen diversiteit, enkel als conditie tot inpassing. Waardoor het meteen wordt gedevalueerd tot afwijking, achterstand, probleem, ...

Een referentiekader diversiteit

1. Ons onderwijs wordt meer en meer een competitief, op “efficiency” en de markt gericht model. Daardoor wordt het uniformiserend en laat het weinig ruimte voor diversiteit;
2. Diversiteit is een probleem en wordt best weggemoffeld;
3. We slagen er nog onvoldoende in diversiteitscompetenties bij jongeren te ontwikkelen en om diversiteit echt te benutten in onderwijs;
4. Ons denken over onderwijs vertrekt van het binaire.

Een referentiekader diversiteit

- Iedereen moet worden gekneed en geüniformeerd in functie van de markt. De markt is binnengedrongen in het onderwijs.
- Onderwijs moet op efficiëntie gericht zijn. Volgens Michael Sandel werkt dit voor auto's en MP3's maar niet voor onderwijs. Normen voor de crèche; voor de kleuterklas; voor het BAO; voor het SO; voor het HO; ... (vb Verhaeghe: de knipnorm)

Een referentiekader diversiteit

- Onderwijs moet nu ‘evidence based’ zijn
- Onderwijs is zoals de reclame van Toyota een tijd terug: remmen OK; airbags OK; de knipnorm OK; taalvaardig OK
- Net als de markt moet onderwijs competitief zijn. We willen ‘ranken’, vergelijken, ... Welk bedrijf is het meest productief, welke school is het meest productief; welke auto is de beste; welke leerling is de beste; ...
- Op basis van cijfers

Een referentiekader diversiteit

- Zo wordt onderwijs gereedschap voor de markt, de winst, het BNP
- Meer en meer telt alleen nog het kwantitatief meetbare. Het niet meetbare (wat niet in een cijfer kan worden gevat) telt niet meer. ‘Meten is weten’?
- Perverse effecten:
  - Cijfers geven een schijn van geobjecteerdheid (valse objectiviteit)
  - Dat leren individueel verschillend is, grillig en continu wordt volledig ontkent
  - geen ‘pass’ dus niet in mijn klas

Een referentiekader diversiteit

- ❑ Laten we dat meten (tests) eens van nabij bekijken
- ❑ Onderwijs moet efficiënter zijn? Maar wanneer is het dat? Welke criteria bepalen dat? Wie bepaalt dat?
- ❑ Hoe meten we die efficiëntie? (alleen kwantitatief?; wat met de 'niet meetbare' aspecten'?
- ❑ Welke prijs betalen we als we het 'niet meetbare' uit de effectiviteits- en efficiëntiemeting laten?
- ❑ Kwantitatief meten: hoge betrouwbaarheid; maar wat met validiteit (construct, consequentieel, predictief)
- ❑ Creëren we dan een onvolledige werkelijkheid?
- ❑ Wat zeggen die cijfers echt over mijn onderwijs?

Een referentiekader diversiteit

- Hoe zou onderwijs er dan moeten uitzien om economische competitiviteit te verhogen?
  - Sahlberg: meer netwerking en samenwerking tussen leerlingen en scholen; open delen van ideeën; flexibiliteit in onderwijs; creativiteit stimuleren
  - Verhaeghe: brede vorming en kritisch nadenken
  - Nussbaum: leren samenwerken; interactie en dialoog; kritisch kunnen reflecteren; creatief kunnen denken; kunnen innoveren; met verschillen kunnen omgaan
  - Stevenson: creatieve leermethoden; samenwerking met cultuurhuizen en musea; mogen falen; leren uit fouten; leren delen van ideeën
- Diversiteit benutten dus

Diversiteit als probleem

- ❑ Leerproblemen; taalproblemen; integratieproblemen; achterstand; niveauperlaging; ...: een deficiëntiemodel
- ❑ Advies: wegmoffelen:
  - ‘Migrantcultuur weren, uitsluiten’
  - ‘je niet profileren als multiculturele school’
  - ‘is doeltreffend om de prestatiekloof te dichten en de legitimiteit in de ogen van autochtone ouders te behouden’
- ❑ Is geen empirische evidentie voor
- ❑ Is normatief eenzijdig. Neemt diversiteit niet als vertrekpunt
- ❑ Ethisch niet aanvaardbaar
- ❑ Leidt tot stigmatisering; uitsluiting, drop out, push out; agressie
  - M. Lange: onderwijs en etnisch geweld

Binair denken

- ❑ Ons denken over diversiteit en onderwijs is overwegend binair;
- ❑ Waarbij de ene kant als de legitieme (niet onderhandelbare) norm wordt beschouwd en de andere als de afwijkende, deficiënte;
- ❑ Sociaal geconstrueerde hiërarchische machtsverhoudingen

Binair denken

- ❑ Deficit – differentie
- ❑ Agency – structure
- ❑ Expliciet – impliciet
- ❑ Kennis – vaardigheid
- ❑ Formeel – informeel
- ❑ Uniformiteit – variatie
- ❑ Thuis – school
- ❑ Eentaligheid – meertaligheid
- ❑ Monocultuur – multicultureel
- ❑ Enkelvoudige – meervoudige geletterdheid
- ❑ Testen – assessment
- ❑ ...

De rol van onderwijs

- ❑ Voornaamste taak: verwerven vaardigheden om in maatschappij te kunnen functioneren
- ❑ Onderwijs is hierin niet de enige actor
- ❑ In bepaalde sociale omgevingen worden meer vaardigheden, meer kennis, etc. ontwikkeld dan in andere, of ze hebben er meer legitimiteit
- ❑ Compenseren voor deze ongelijkheid is een specifieke emancipatorische taak van onderwijs
- ❑ Onderwijs moet er naar streven dat kansen van jongeren in de samenleving niet alleen afhangen van de kansen die ze van huis meekrijgen

Diversiteit in onderwijs

- ☐ De school is een publieke ruimte waar men diversiteit niet kan of mag negeren

- ☐ Twee doelen:
  - Leren voor diversiteit: kritisch multiculturalisme (ICCS)
  - Leren in diversiteit: diversiteit benutten en sociale ongelijkheid terugdringen (pedagogie van diversiteit) (PISA, SIBO, SINBA, ...)

Leren VOOR diversiteit werken aan sleutelcompetenties

1. Diversiteit zien als een normaal fenomeen waar iedereen dagelijks in verschillende situaties mee te maken krijgt
2. Vooroordelen en veralgemeningen waar mogelijk en wenselijk vermijden; zich bewust zijn en zich onthouden van elke vorm van discriminatie
3. Gebeurtenissen, contexten en personen vanuit verschillende perspectieven bekijken
4. Functioneren in verschillende contexten, steeds wisselende omstandigheden en nieuwe situaties
5. Kiezen voor dialoog en samenwerking
6. Leren van andermans visies, ervaringen en competenties

Leren IN diversiteit wat werkt

- Hattie (2009) en anderen:
  - Hoge verwachtingen
  - Team teaching
  - Leren als een gedeeld proces (leerling als actieve actor)
  - De sociale context van leerlingen als vertrekpunt
  - Gecontextualiseerd onderwijs
  - Leerkracht als mediator (tussen leerder en leerdoelen)
  - Meer interactief, coöperatief en probleemoplossend leren
  - Heterogeniteit als meerwaarde
  - Vermijd 'pull out' klassen
  - Continue assessment

Verandering

- ☐ Diversiteit als norm, als uitgangspunt nemen:
  - Ons denken
  - Onze houding
  - Beleidsontwikkeling
  - Handelen
- ☐ Diversiteit niet in de periferie maar in de kern van onderwijs

Verandering

- 📄 Nieuwe conceptuele kaders:
  - Mobiliteit ipv migratie
  - Super diversiteit als meerwaarde
  - Transculturaliteit
  - Sociale netwerken ipv integratie
  - Taalbeleid: meertalige repertoires
  - Taalvaardigheid als uitkomst ipv als conditie
  - Leren is meer dan marktgerichte kennis alleen
  - Diversiteitsbeleid is meer dan doelgroepenbeleid en achterstandsbestrijding. Het is een omgeving waar diversiteit als meerwaarde wordt gezien en wordt benut

Verandering

☐ Macroniveau:

- Fundamentele verandering in onderwijs: bvb.
  - Doorbreken van jaarklassen
  - Structurele samenwerking
  - Resoluut kiezen voor brede school
- Scholen moeten diversiteitsbeleid ontwikkelen
- In een input-output accountability model:
  - Niet alleen kwantitatieve meting van kwaliteit (selectief en eenzijdig)
  - Ook kwaliteit van leren samenwerking; creatieve ontwikkeling; kritisch nadenken; kunnen innoveren; creatieve leermethoden; leren van fouten; leren delen van ideeën; met verschillen kunnen omgaan; ...
- Onderzoekers en scholen moeten samen actie-onderzoek doen

Verandering

- ☐ Mesoniveau: diversiteit op alle niveaus
  - Schoolbeleid: coherente visie (instroom, doorstroom, uitstroom): school als een interactieve onderhandelende omgeving
  - Personeel kan omgaan met diversiteit (o.a. beeldvorming)
  - Leerlingen leren omgaan met diversiteit
  - Pedagogische en didactische voorwaarden voor effectieve diversiteitsaanpak

Verandering

Mesoniveau:

- Doorbreken van negatieve onderwijscultuur
- Doorbreken van jaarklassen
- Durven kiezen voor grotere klassen
- Professionalisering (en coaching) van teams
- Leerlingen als actieve actor betrekken in leren en evalueren
- Brede assessment
- Ruimte geven om meer krachtige leeromgevingen te creëren
- Van ouderbetrokkenheid naar ouder-school communicatie
- Structurele samenwerking met andere sectoren: cultuur, musea, buurt, ...

Verandering

Mesoniveau:

– Lerarenopleiding:

- Instroom: conceptuele leerlijnen herdenken
- Diversiteit verweven in hele curriculum en alle vakken
- Niet leren over maar IN diversiteit
- Professionalisering van lerarenopleiders

Verandering

Microniveau:

- Leerkrachten samen in de klas: helpt om competenties van leerlingen beter in te schatten en om elkaar te helpen om stereotype beelden en onbewust handelen te doorbreken
- Krachtige leeromgevingen die diversiteit als vertrekpunt van leren neemt en benut in leerproces
- Onderwijs en leren is meer dan leerboeken en kennis (verhaal van de radja en de papegaai)
- Breder evalueren
- Diversiteitscompetenties en burgerschap is geen vak, maar zit in alle lessen

Tot slot

- ❑ Ons denken, ons discours, ons beleid en ons handelen moeten anders
- ❑ 40-50 jaar lang hebben we migratie als een permanent fenomeen ontkent.
- ❑ Gaan we weer 40/50 jaar wachten om diversiteit als norm te accepteren?
- ❑ We slagen er nog onvoldoende in om op een constructieve manier in de publieke ruimte door onderhandeling de super diverse samenleving van vandaag en morgen vorm te geven
- ❑ We verliezen elke dag jongeren ('by-passen' van SO)
- ❑ We moeten resoluut kiezen voor een model waar het conflict de motor tot verandering kan zijn; van 'pragmatisch optimisme' (Mark Stevenson) en voor 'een toekomst die rijk kan zijn' (Juliet Schor)

Tot slot

- ❏ Maar het hoeft ook allemaal niet zo moeilijk te zijn
  - Structuurveranderingen, ja
  - Maar vooral verandering in onze mentale structuren
  - Stoppen met te (voor)oordelen vanuit onze eigen referentiekaders: multiperspectiviteit
  - Stoppen met de schuld bij de ander te leggen
  - Zoeken naar congruentie tussen perspectieven en actoren
  - Geloven in leraren en leerlingen; hen veiligheid geven; hen 'empoweren'
  - Kiezen voor een reflexieve pedagogiek
- ❏ Omgaan met diversiteit = goed onderwijs

Een andere kijk op diversiteit
5 december 2012
VLOR, Brussel

Waarom diversiteit tot de kern van onderwijs behoort

DANK U

piet.vanavermaet@ugent.be

Ceterum censeo Carthaginem esse delendam

AFSLUITER

http://www.youtube.com/watch_popup?v=aRG4ySdi_aE&vq=medium